

УДК 639.371.61.91.

Є.Ю. Розум

кандидат ветеринарних наук
Одеський державний аграрний університет.

ПАРАЗИТОФАУНА ПРОМИСЛОВИХ РИБ ВОДОЙМИЩ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я.

Рибопродуктивність внутрішніх водоймищ північно – західного Причорномор'я (загальна площа – 116 тис. га.) за останні 10 років різко почала знижуватися. Одним з основних факторів зниження рибопродуктивності внутрішніх водоймищ є паразитарні хвороби риб. Дослідження паразитофауни промислових риб мешкаючих у внутрішніх водоймищах північно-західного Причорномор'я має важливе практичне значення і дає можливість володіти епізоотологічною ситуацією в регіоні.

Розвиток рибного господарства на внутрішніх водоймах та переведення ставкового рибництва на промислову основу з високим ступенем інтенсифікації не можуть успішно проводитися без підвищення загальної рибницької і ветеринарно–санітарної культури цієї галузі агропромислового комплексу України. Немоżliві розвиток і підвищення продуктивності рибогосподарських водойм без постійної активності профілактики хвороб та їх наступної ліквідації.[1]

Суттєву небезпеку для рибництва представляє ураження риб паразитарними хворобами, для людини – споживання риби зараженої гельмінтозоозами. Захворювання також викликають зміни хімічних показників в м'ясі, у тканинах збільшується вміст води, майже в двічі зменшується кількість жиру, на 25% зменшується кількість білка, та глікогену. В процесі зберігання уражена риба швидко піддається псуванню. В зв'язку з цим рекомендується заражену рибу термічно обробляти. [2,3].

У зв'язку з цим ми провели іхтіопатологічне і паразитологічне дослідження по вивченню паразитофауни промислових риб. Про паразитофауну промислових риб мешкаючих у внутрішніх водоймищах

північно – західного Причорномор'я накопичено досить великий матеріал, як вітчизняних так і закордонних вчених.[4-8].

Однак необхідно пам'ятати, що суттєву небезпеку для промислових риб представляють ураження їх паразитарними хворобами, а для людини – споживання риби зараженої гельмінтозоозами.

Мета досліджень.

В зв'язку з цим, ми вирішили вивчити паразитофауну промислових риб внутрішніх водоймищ північно – західного Причорномор'я, оцінку його епізоотологічного стану і визначити вогнища гельмінтозоозів.

Матеріал і методи дослідження.

Матеріалом наших досліджень були зразки риби – це риби хижаки, рослиноїдні, бентофаги та інші риби що мешкають у внутрішніх водоймищах північно – західного Причорномор'я. З 2002 – 2005 рр. було досліджено наявність паразитологічних захворювань 20 видів риби, всього було досліджено 1024 екземплярів промислових риби. Збір і обробку матеріалу, а потім дослідження риби проводили за загальноприйнятими методиками повного паразитологічного і іхтіопатологічного дослідження.

Вивчення паразитофауни промислових риби проводили у рибодобувних підприємствах Одеської області, а визначення видового складу і додаткові дослідження проводили в лабораторії кафедри ветеринарно – санітарної експертизи та фармакології ОДАУ.

Результати досліджень.

За результатами проведених досліджень встановлено: що у риби мешкаючих у внутрішніх водоймищах визначено 170 видів паразитів; в тому числі джгутикових – 1, мікроспоридій – 23, війкових інфузорій – 5, моногеній – 47, трематоди – 44, цистод – 24, нематод – 12, скреблянів – 5, паразитичних ракоподібних – 8, п'явок та моллюсків по 1 виду.

Таблиця 1.– Паразитофауна промислових риб внутрішніх водоймищ північно – західного Причорномор'я.

Види риб	К-ть досліджуваних риб	К-ть заражених риб	Екстенсивність зараження риби %	Зараженість риб по видам						
				Мікроспори діози	Моноген оїдози	Трематодози	Цистодози	Немотодози	Крустіциози	Гірудіозиди
Судак	65	60	92,3	51	-	-	18	22	40	-
Щука	73	68	93,2	30	-	-	22	-	24	-
Сом	15	12	80,0	12	-	-	-	-	-	-
Товстолобик	120	120	100	60	28	42	-	-	-	-
Тарань	95	87	91,6	10	22	30	-	30	-	-
Окунь	110	100	90,9	20	16	-	-	65	-	-
Карась	143	120	83,9	40	48	-	20	38	-	30
Лящ	150	123	82,0	30	42	18	22	12	-	-
Короп	80	72	90,0	27	20	-	22	10	-	-
Кефаль	23	20	86,9	20	-	-	-	12	-	-
Бички	150	150	100	90	-	-	-	82	-	-
Всього	1024	932	98	380	176	90	104	271	64	30

Патогенними видами для риб є представники сімейства Ligulidae, Caryophylidae, Triaenophoridae. Вид *Diphyllbothrium latum*, знайдений у щуки і окуня в дельті Дунаю, а також вид *Anyzakidae* у окуня в лиманах Катлабух і Дністровський, представляють потенційну небезпеку для людини при недотриманні температурного режиму обробки їжі.

Серед нематод епізоотологічне значення мають види роду *Rhaphidascaris*, личинки яких вражають печінку, гонади і інші внутрішні органи коропових риб, і роду *Philometra*. Останній включає види, здатні приводити до масового вибраковування риб через втрату товарного вигляду. Ми знайшли філометру в оз. Китай у карася при екстенсивності інвазії 41,5%. Серед інвазованих риб переважали молодяті особини, які не досягли товарних розмірів.

Паразитичні ракоподібні представлені 8 видами, вони зустрічаються у всіх водоймищах, епізоотологічне значення представляють представники родів *Ergasilus* і *Sinergasilus*, що вражають зябровий апарат прісноводних риб. Певну патологічну дію при високій інтенсивності інвазії в даних умовах викликають шкрябні, які представлені 5 видами і 4 родами. Вони глибоко проникають в стінку кишечника, та часто виходять за його межі. Шкрябні, потрапляючи в печінку і інші органи черевної порожнини, призводять до виникнення запальних процесів, які часто закінчуються загибеллю риби.

Найчисленнішу групу паразитів риб у всіх внутрішніх водоймищах складають моногенетичні смоктальщіки (47 видів) і трематоди (44 види). Багатство видів моногенії частково пояснюється їх вузькою специфічністю. Розвиток трематофауни пов'язаний із сприятливими умовами для здійснення їх складних життєвих циклів у дрібних проміжних господарів, які представлені багатьма різноманітними видами.

У ряді випадків зараженість риб трематодами складає 100% (сом, бичок, щиповка, йорж, окунь). Трематоди представлені патогенними видами здатними за певних умов, викликати епізоотії у риб. Це переважно представники родів *Sanguinicola*, *Postodiplostomum*, *Diplostomum* і ін.

Екстенсивність інвазії риб моногеніями складає в середньому 53,3% в придунайських водоймищах і 32,3% в інших внутрішніх водоймищах. Видами, які мають в придунайських водоймищах епізоотологічне значення є *Dactylogyrus vastator* для коропа

і карася, *Cyrodactylus elegans* для ляща, представники роду *Dactylogyrus* для рослиноїдних риб. По високій зараженості ляща моногенетичними смоктальщиками в дельті Дунаю, ми відзначили, що вона склала 73,5%. Виявлено більше 20 видів паразитів, які відомі як збудники паразитарних захворювань риб. Що стосується інших патогенних форм, інтенсивність і екстенсивність зараження ними незначна. Але ці іхтіопаразити являються потенційно небезпечними для промислових риб, особливо в водоймищах закритого типу.

Висновки

1. Дослідження паразитофауни промислових риб: хижих, бентофагів та рослиноїдних риб та їх гібридів, мешкаючих у внутрішніх водоймищах північно-західного Причорномор'я має важливе практичне значення і дає можливість володіти епізоотологічною ситуацією в регіоні.
2. Патогенними видами для риб є представники родини *Ligulidae*, *Caryophyllidae*, *Triaenophoridae*, *Sanguinicola*, *Postodiplostomum*, *Diplostomum* і ін.
3. Вид *Diphyllbothrium latum*, виявлений у щуки і окуня в дельті Дунаю, а також вид *Anyzakidae* у окуня в лиманах Катлабух і Дністровський а також в озері Кугурлуй, представляє потенційну небезпеку для людини при недотриманні температурного режиму обробки їжі.

Паразитофауна промысловых рыб внутренних водоемов северо-западного Причерноморья.

Е.Ю. Розум

Рыбапродуктивность внутренних водоёмов северо-западного Причерноморья (общая площадь 116 тыс. га.) за последние 10 лет резко начала понижаться. Одним из основных факторов понижения рыбапродуктивности внутренних водоёмов данного региона – есть паразитарные болезни рыб. Изучение паразитофауны промысловых рыб, обитающих во внутренних водоемах северо – западного Причерноморья, имеет важное практическое значение и дает возможность владеть эпизоотологической ситуацией в регионе.

Parazitofauna trade-fishes internal reservoir of north-western Prichernomor'ya.

E.U. Rozum

Fisheproductivity of internal reservoirs of north-western Prichernomor'ya (general area a 116 thousand ga.) for the last 10 years sharply began to fall down. One of basic factors of lowering of fisheproductivity of internal reservoirs of the given region - there are vermin illnesses of fishes. The study **parazitofauna** commercial fish, dwelling in internal **reservoirs** north - west Prichernomoriya, has important practical importance and enables to have an epizootological situation in region.

Список літератури.

1. Микитюк П.В., Оненко В.і., Гейко Л.М. Хвороби риб. – К.: 2005.– 126с.
2. Линник В.Я. Паразиты рыб. – Мн.: Ураджай, 1988. – 80с.:ил.
3. Давыдов О.Н., Темниханов Ю.Д. Болезни речноводных рыб. – К.: «Ветинформ».2003. – 544с.: ил. 249.
4. Определитель паразитов пресноводных рыб. Бауэра О.Н.. – Л.: Наука 1985, т. 1.2.3.
5. Определитель паразитов позвоночных Чорного и Азовского морей. Под ред. Гаевской А.В. Киев «Наукова думка». 1975 с.550.
6. Кулаковская О.П., Коваль В.П. «Паразитофауна рыб бассейна Дуная». Киев «Наукова думка», 1973. – с 310.
7. Розум Є.Ю. Розповсюдження захворювань риб на постодиплостомоз у водоймищах північно – західного Причорномор'я. // Аграрний вісник Причорномор'я, збірник наукових праць. Випуск № 4 (14) Одеса, 2001 р. – с. 190 – 194.
8. Секретатарюк К.В. Лабораторна діагностика інвазійних хвороб риб. Львів. 2001. – с. 204.

Аграрний вісник Причорномор'я. Ветеринарні науки. – Одеса, 2004. - Вип. 25. Ч.1. - С.141-146 (ВАК України 09.06.99).